

Avrelij Avguštin

DE DOCTRINA CHRISTIANA¹

Predgovor

5

1. Dozdeva se mi, da je mogoče nuditi primerne napotke k obravnavi *svetega pisma*² vsem njegovim preučevalcem. Tako ne bodo izkoristili le tega, kar so v njem razvozlali drugi, ampak bodo tudi sami z interpretacijo koristili drugim ljudem. Pričujoče besedilo sem sklenil napisati za vse tiste, ki si želijo in se znajo učiti iz teh napotkov, v upanju, da mi ob pisanju Gospod, naš Bog, ne bo odrekel darov, ki mi jih navadno poklanja, ko razmišljam o teh stvareh. Mislim pa, da je treba pred tem odgovoriti vsem, ki me bodo kritizirali, ali so vsaj tako mislili, če jih ne bi že predhodno ukrotil. (...)

V paragrafih 2–5 Avguštin odgovarja na možne kritike; nato svari pred prevzetnostjo, ki so ji izpostavljeni razlagalci (6–9).

¹ Prevod je prost, opira pa se na latinsko besedilo *Editio Maurina* v primerjavi s *Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum*, izdano v delu *Opere di s. Agostino, La dottrina cristiana*, Rim 1992.

² 'Sveto pismo' je prevod Avguštinovih izrazov 'Scripturae sacrae', 'Scripturae divinae', 'sacrae Litterae'.

Prva knjiga

1.1. Vsako ukvarjanje s *svetim pismom* temelji na dvojem: kako najti stvari, ki jih je treba razumeti, in kako posredovati, kar je bilo umeto. Najprej bomo spregovorili o prvem, nato o drugem. O veliko in težavno delo, ki ga je tako težko nadaljevati, da ga je predrzno že začeti! To bi res veljalo, ko bi zaupali samo svojim močem; ker pa polagamo upanje na njegovo srečno dovršitev v Njega, čigar številne izročene ideje o tem že hranimo v spominu, se nam ni bati, da nam ne bo več dajal ostalega, ko bomo začeli zapisovati, kar je bilo že dano. Kajti kdor ima v lasti stvar, ki je ne zmanjka ob darovanju, je nima po pravici, če je ne daruje. On pa je rekel: »Kdor namreč ima, temu se bo dalo.«³ Dal bo torej tistim, ki imajo: tistim, ki širokosrčno uporabljajo, kar so prejeli, bo dal v polnosti in povečal, kar je bilo dano. Prvič pet in drugič sedem je bilo hlebov, preden jih je razdelil med lačne; ko pa je začel deliti, so se napolnili koši in košare, da se jih je nasitilo na tisoče.⁴ Kakor se je tisti kruh množil, ko ga je razlomil, tako se bo po božjem navdihu vse dano za pisanje še povečalo. V tem poslu ne bomo trpeli pomanjkanja, ampak se bomo veselili čudovitega izobilja.⁵

6

2.2. Vsak nauk je nauk o stvareh ali znakih;⁶ stvari pa se naučimo prek znakov. Z imenom stvar sem pravzaprav poimenoval, kar ni v rabi za označevanje nečesa, kot na primer les, kamen, žival ali kaj podobnega. V tem primeru pa ne smemo misliti na tisti les, ki ga je Mojzes zalučal v grenke vode, da bi izgubile svojo grenčino,⁷ niti na tisti kamen, ki si ga je Jakob postavil pod glavo,⁸ niti na tisto žival, ki jo je Abraham žrtvoval namesto sina.⁹ To so namreč take stvari, ki so obenem znaki za druge stvari. Obstajajo pa tudi drugi znaki, ki jih uporabljamo samo za označevanje:¹⁰ to so

³ Mt. 13,12.

⁴ Mt. 14, 17–21; 15, 34–38.

⁵ Prim. Ep. 266, 1.

⁶ Za latinski '*signum*' pozna slovenščina dva izraza: 'znak' in 'znamenje'. V mejah mogočega bo '*signum*' preveden kot 'znak'.

⁷ Ex. 15, 25.

⁸ Gen. 28,11.

⁹ Gen. 22,13.

¹⁰ Lat. '*quorum omnis usus in significando est*'. Lat. '*significare*' pomensko združuje slovenske izraze 'pomeniti', 'označevati', 'zaznamovati'.

besede. Besede se uporabljajo, da se z njimi kaj sporoča. S tem je mogoče razumeti, kaj imenujem 'znak': znaki so očitno stvari, ki jih uporabljamo za označevanje nečesa. Zaradi tega je vsak znak tudi neka stvar; kar namreč ni stvar, tega sploh ni. Vsaka stvar pa ni znak. Čeprav je nekatere stvari mogoče uporabljati za označevanje drugih, se bomo, ko bomo spregovorili o stvareh, oklepali te delitve, ki omogoča, da govorimo najprej o stvareh, nato o znakih. Ob tem se moramo dobro spomniti, da se zdaj sprašujemo pa stvareh na sebi, ne pa po tem, da lahko tudi kaj označijo prek sebe.

3.3. Nekatere stvari so, da se užijejo, druge, da se uporabljajo;¹¹ še druge, da se užijejo in uporabljajo. Prve nas osrečujejo; na druge se opiramo v svojem nagnjenju k sreči¹² in jih imamo skorajda za opremo, s katero moremo priti do prvih in se jim posvetiti. Za nas, postavljene med enim in drugimi, velja sledeče: če hočemo užiti, kar je za uporabo, se naš tek znajde pred ovirami in ovinki. Zadržuje nas namreč ljubezen do nižjih stvari in nas ovira ali odvrta od tistih, ki jih je treba užiti.

4.4. Užiti moramo iz ljubezni; nasprotje je zloraba.¹³ 5.5. Zares užiti je treba le Troedinega Boga: 6.6. »Neizrekljivi« Bog ljubi našo hvalo. 7.7.–9.9. Različna pojmovanja Boga: Bog je modrost in življenje; 10.10.–12.12. Človek in Bog.

13.12. Kako pa je On prišel k nam, če ne s tem, da je beseda meso postala in med nami prebivala?¹⁴ Kadar govorimo, se v našem srcu zaprta beseda spremeni v zvok in postane jezik,¹⁵ da bi se vsebina našega duha preselila skozi ušesa v duh drugega. Naša misel pa se ne spremeni v tisti zvok, ampak ostaja cela pri sebi in se navzame oblike glasu, s katero prodre v ušesa: v tej spremembi se ne poškoduje. Tako se božja Beseda ni spremenila: postala je meso, da bi med nami prebivala.

¹¹ Lat. 'fruur' in 'utor' prevajam z 'užiti' in 'uporabiti'. V Avguštinovi govoricci 'utor' zaznamuje sredstvo, 'fruur' cilj.

¹² 'Osrečujejo' in 'sreča' sta 'beatos faciunt' in 'beatitudinem'.

¹³ 'Fruur' in 'utor' opredeljujeta tudi greh in krepost: De divv. qq. 83, q. 30; De mor. Eccl. Cath. 1,3,4.

¹⁴ Jan. 1,14.

¹⁵ Lat.: 'locutio'. Avguštin ločuje med glasom in besedo (De Gen. ad litt. 1,15,29; v luči kristologije prim. Serm. 228,3).

14.13 Kristus je zdravnik človeštva. 15.14. Kristus v smrti, vstajenju in ob sodnem dnevu. 16.15. Cerkev, telo in nevesta Kristusova. 17.16. Z odpuščanjem grehov je bila odprta pot v domovino. 18.17.–21.19. Ob sodnem dnevu. 22.20.–23.23. Razlogi za ljubezen; vrste ljubezni. 24.25. Telo in duh. 25.26.–34.38. Ljubezen, Bog in bitja. Kristus je naša pot.

35.39. Bistvo doslej povedanega o 'stvareh' je razumeti tako, da je polnost in namen Postave ter *svetega pisma* ljubezen¹⁶ do stvari, ki se užije, in do stvari, ki more to prvo stvar užiti skupaj z nami (...).

36.40. Namen *svetega pisma* je milost (*caritas*). Potreba po pravilni interpretaciji. 36.41. Zmote in pot k usmiljenju. 37.41. Tri kreposti. 38.42. Usmiljenje je večno. 39.43.–40.44. Za branje *svetega pisma* so potrebni vera, upanje in usmiljenje.

Druga knjiga

8

1.1. Ko sem pisal o stvareh, sem predhodno opomnil, da jih je treba obravnavati izključno na sebi, ne pa z ozirom na to, da lahko kaj označijo tudi prek sebe; za znake pa, nasprotno, trdim, da jih ne smemo obravnavati na sebi, ampak v tem, da so znaki, se pravi, da nekaj označujejo. Znak je namreč stvar, ki ob prenosu svoje podobe na čute hkrati daje misliti na nekaj različnega od sebe: kadar vidimo sledi stopinj, pomislimo na žival, ki jih je pustila; kadar vidimo dim, vemo, da je tam tudi ogenj; kadar slišimo glas kakega bitja, razumemo njegovo počutje; vojaki so izurjeni, da ob glasu trobente napredujejo ali se umikajo oziroma da se podajo v kako drugo potezo, ki jo narekuje bitka.

1.2. Nekateri znaki so naravni, drugi so postavljeni.¹⁷ Naravni so tisti, ki dajejo spoznati kaj drugega prek sebe, brez pridane volje ali težnje po sporočanju: tak je dim, ki označuje prisotnost ognja. Tega ne dela, ker bi to hotel sporočiti; na podlagi svojih izkušenj namreč vemo, da je tam tudi ogenj, četudi se prikaže samo dim. Tudi sled mimoidoče živali spada v to

¹⁶ Lat. 'dilectio'; prim. Rim, 13,10; 1 Tim 1,5.

vrsto znakov. Obraz žalostnega ali razjarjenega človeka priča o njegovem počutju, čeprav sam nima namena, da bi to povedal. Isto velja za notranja počutja, ki se kažejo prek obraza, čeprav se ne trudimo, da bi se to zgodilo. Sicer ni bil moj namen, da bi prav sedaj govoril o tej vrsti znakov v njihovi celoti. Kar pač sodi v našo delitev snovi, ni bilo mogoče povsem mimo nje; kar je bilo tukaj povedano, bo zaenkrat zadostovalo.

2.3. Postavljeni znaki so tisti, ki si jih (kolikor pač morejo) izmenjujejo živa bitja, da bi pokazala svoje notranje vzgibe, tako občutke kot pojme. Nimamo namreč drugega razloga za sporočanje oziroma dajanje znakov razen tega, da drugemu sporočimo to, kar se dogaja v duhu označujočega. Določili smo, da bomo preučevali in obravnavali to vrsto znakov z ozirom na človeške zadeve, saj so nam tudi božja znamenja iz svetih spisov znana po človeški roki, ki jih je zapisala. Res je, da imajo tudi živali take znake, po katerih si sporočajo svoje želje. Kadar najde petelin hrano, s svojim glasom obvesti kokoš, naj pride k njemu; golob s svojim stokanjem priključuje golo-bico ali pa ona njega; vajeni smo številnih podobnih primerov. Drugo vprašanje je, ali velja, da izraz na obrazu ali krik bolečine sledita notranjim vzgibom, ne da bi jima bilo do sporočanja nečesa, ali pa je res ravno obratno. To nebitveno stvar bomo izpustili, ker se ne tiče snovi pričujoče obravnave.

3.4. Med znaki, s katerimi si ljudje medsebojno izmenjujejo občutke, se nekateri navezujejo na vid, mnogi na sluh, zelo malo pa na druge čute. S kretnjami namreč dajamo znamenje izključno očem tistega, za kogar želimo, da bi bil deležen naše volje. Pravzaprav imajo nekateri navado, da z rokami sporočajo mnogo stvari. Igralci, na primer, s telesnimi gibi posredujejo znamenja tistim, ki jih znajo razumeti, in se tako rekoč pogovarjajo z njihovimi očmi. Tako tudi zastave in vojaška znamenja dajejo po očeh umeti voljo poveljnikov. Vsi ti znaki so skoraj kot vidne besede. Kot sem že povedal, je največ znakov, ki se tičejo sluha, še zlasti, če mednje prištevamo tudi besede. Res je namreč, da trobenta, piščal ali citre ne oddajajo samo prijetnega zvoka, ampak tudi nekaj sporočajo. Toda vseh teh znakov je malo,

¹⁷ Lat. 'signa data' tj. 'dani znaki'. Nekateri prevajajo 'intencionalni znaki'.

če jih primerjamo z besedami. Med ljudmi so besede na prvem mestu, ko gre za izražanje vsega, kar je bilo spočeto v duhu, če pač kdo hoče to pokazati. Zagotovo je Gospod dal kak pomen tudi mazilu, s katerim so bile namaziljene njegove noge,¹⁸ ali sprejemanju zakramenta telesa in krvi; tudi to, da je bila žena ozdravljena z dotikom njegovega oblačila,¹⁹ nekaj pomeni. Vendar nepreštevno večino znakov, v katere ljudje prelivajo svoje misli, tvorijo besede. Kajti z besedami sem mogel povedati o vseh tistih znakih, vrste katerih sem na kratko povzel: o besedah pa s tistimi znaki ne bi mogel povedati.

4.5. Ker pa se besede samo dotaknejo zraka in ne trajajo dlje od svojega zvena, so bile postavljene črke kot znaki besed. Na ta način se glasovi kažejo očem ne po sebi, ampak po svojih znakih. Ti znaki pa zaradi greha človeške nesloge niso mogli biti skupni za vsa ljudstva. Vsako si je namreč samo zase želelo prvenstva v svetu. V znamenje te prevzetnosti se je dvignil k nebu oni stolp: tedaj so si brezbožni ljudje res zaslužili, da niso spoznali samo nesloge duhov, ampak tudi zmedo jezikov.²⁰

10

5.6. Zaradi tega se je zgodilo, da se je tudi samo *sveto pismo*, zdravilo številnih bolezni človeškega duha, izvorno zapisano v enem jeziku, v katerem bi se lahko primerno razsejalo po vsej zemlji, razširilo in dalo spoznati ljudem v odrešenje v različnih prevodih. Kdor ga bere, ne išče v njem drugega kot misli in voljo tistih, ki so ga zapisali, in po njih voljo Boga, v skladu s katero so – kakor menimo – sami spregovorili.

6.7. Številne, raznolike nejasnosti in dvoumnosti zavajajo tiste, ki prebirajo *sveto pismo* na nepremišljen način, tako da eno stvar razumejo za drugo. (...)

6.8. Razbirati nejasne odlomke z naslonitvijo na razumljive. 7.9–7.11. Sv. Duh nam je v oporo pri branju *sv. pisma*. 8.12.–8.13. Biblični kanon. 9.14. Kako brati *sveto pismo*.

¹⁸ Jan 12, 3–7.

¹⁹ Mt 9, 20–22.

²⁰ Gen. 11, 1–9.

10.15. Nerazumevanje zapisanega izhaja iz dveh vzrokov: prikrito je ali v neznanih ali v dvoumnih znakih. Sami znaki pa so lahko pravi²¹ ali preneseni. Pravi znaki so tisti, ki označujejo stvari, za katere smo jih postavili: kadar, na primer, rečemo 'bos',²² s tem razumemo žival, ki ji vsak latinsko govoreči človek pravi tako. Preneseni znaki pa so tisti, v katerih pravi, dobesedni pomen rabimo za označevanje nečesa drugega: to se dogaja, kadar rečemo 'bos' in s tem zlogom sicer mislimo na žival, ki jo navadno imenujemo s tem imenom, toda prav preko te živali tudi na Evangelista, za katerega je po Apostolu zapisano: »Ne zavezuj volu gobca, kadar mlati.«²³

11.16. Veliko zdravilo proti neznanim znakom je poznavanje jezikov. Latinsko govoreči, ki jih sedaj želimo poučiti, potrebujejo za razumevanje *svetege pisma* še znanje dveh drugih jezikov, namreč hebrejskega in grškega. Z njuno pomočjo je namreč mogoče seči k predhodnim besedilom, če neskončni in različni latinski prevodi vzbudijo kak sum. (...) Mogoče je namreč prešteti prevajalce iz hebrejščine v grščino, ni pa mogoče naštetih vseh prevajalcev v latinščino. Ko je namreč komu (in to se je dogajalo že v prvi dobi prave vere) prišel pod roko kak grški kodeks, se je brž lotil prevajanja, če je menil, da nekoliko pozna oba jezika.

12.17. To dejstvo prej omogoča, kot ovira razumevanje besedil, pod pogojem, da bralci niso nemarni. Primerjava različnih kodeksov je pogosto pojasnila mnogo nejasnih stavkov: Izaijevo misel je nekdo prevedel tako: »Domačih svojega rodu ne boš zaničeval,«²⁴ drugi pa: »Ne boš zaničeval svojega mesa.«²⁵ Če ta dva prevoda primerjamo, lahko vidimo, da se medsebojno potrjujeta, saj eden pojasnjuje drugega: besedo »meso« lahko jemljemo dobesedno, češ da se lahko vsakdo ima za obveščene, naj ne zaničuje svojega telesa, »domače svojega rodu« pa preneseno, češ da so kristjani, ki so se duhovno rodili od istega semena besede. Če primerjamo oba

²¹ Lat. 'proprius'.

²² Lat. 'vol'.

²³ 1 Kor. 9,9. Avguštin pogosto razpravlja o alegoriji: prim. npr. De util. cred. 3,5; De Trin. 15,9,15; De vera rel. 50,99; Enarr. in Ps. 8,13.

²⁴ Izaija 58, 7 sec. LXX.

²⁵ Izaija 58, 7 Vulg.

stavka, se nam bo najbolj verjetno zazdelo, da gre za nauk, naj ne zane-marjamo sorodnikov. Ko namreč združimo besedi »meso« in »domači«, najprej pomislimo na sorodnike. (...) Težko je, da sta si dva prevoda tako različna, da si nista blizu v nobeni stvari.

12.18–13.19. Primeri k povedanemu. 13.20. Pri branju moramo biti pre-prosti.

14.21. Kasneje bo govor o dvoumnih znakih: sedaj bomo spregovorili o neznanih. Glede na besede se slednji ločujejo na dve obliki: bralca lahko zadrži ali neznan izraz ali neznan stavek. Ko ti prihajajo iz tujih jezikov, moramo vprašati ljudi, ki jih poznajo, ali pa se jih sami naučiti oziroma med seboj primerjati več prevodov, če sta na razpolago čas in nadarjenost. Če pa gre za nepoznavanje besed in izrazov iz našega jezika, se jih bomo naučili s poslušanjem in branjem. (...)

15.22. O prevodih *sv. pisma*.

12

16.23. Če pa, nasprotno, bralca zaustavi kak preneseno rabljen znak, ga je treba preiskati deloma s poznavanjem jezikov, deloma s poznavanjem stvari. Beseda lahko nastopa kot primera: v imenu Siloa, na primer, (...) najdemo skriti pomen.²⁶ Ko bi namreč Evangelist ne prevedel imena iz nepoznanega jezika, bi nam tako važen pomen ostal zakrit. To se dogaja z mnogimi hebrejskimi imeni, ki jih pisci tistih knjig niso raztolmačili. (...) Na ta način pa so nam pojasnili, kaj pomeni Adam, kaj Eva, in Abraham in Mojzes in tudi zemljepisna imena, kot Jeruzalem, Sion, Jeriho, Sinaj, Libanon, Jordan in še mnoga druga, ki bi nam sicer ostala neznana. S prevodom in obraz-ložitvijo teh besed se razjasnijo mnogi preneseni izrazi iz *svetega pisma*.

16.24. Primeri k povedanemu. 16.25.–16.26. Številke in glasba v *sv. pismu*. 17.27. Primeri k povedanemu. 18.28. Kristjan naj sprejema res-nico tudi, ko so jo odkrili pogani. 19.29.–22.33. Poganske navade. 22.34. O človeški oholosti. 23.35.–23.36. O hudičevih prevarah. 24.37.–27.41. O vračevernosti. 28.42.–28.44. O koristnosti zgodovine. 29.45.–30.47.

²⁶Jan 9,7.

O znanstvenih vedah. 31.48.–38.56. O dialektiki in vedi o številih. 38.57. Znanje naj bo v hvalo Gospodu. 39.58. Kristjan in znanstvena odkritja. 39.59.–42.63. Primerjava med *svetim pismom* in človeškimi znanostmi.

Tretja knjiga

1.1. Uvodno opozorilo 2.2.–4.8. Različne vrste dvoumnega v besedilu.

5.9. Dvoumnosti v zvezi s preneseno rabljenimi besedami, o katerih moramo odslej govoriti, zahtevajo nenavadno skrb in marljivost. Najprej moramo paziti, da prenesenih izrazov ne jemljemo dobesedno. Na to se nanaša Apostolov rek: »Zakaj črka mori, Duh pa oživlja.«⁶³ Ko se preneseno jemlje kot dobesedno, ima okus telesnega. Nič ni primernejše izrazu duševna smrt kot suženjska pokornost črki; ta namreč podreja mesu sam razum, ki nas ločuje od živali. Kdor sledi črki, jemlje preneseni izraz dobesedno in ni sposoben, da bi povezal dobesedni pomen s kakim drugim. Ko tak človek sliši besedo 'sobota', pod tem ne razume ničesar razen enega od stalno ponavljajočih se dni v tednu; ob izrazu 'žrtev' z mislijo ne preseže tistega obreda, ki se opravlja z živalmi ali zemeljskimi sadovi. Jemati znake za stvari in ne dvigniti duševnega očesa prek telesnega bitja k zajemanju večne luči je velika sužnost duha.

6.10.–6.11. Primeri k povedancmu. 7.11. O sužnjih praznih znakov. 8.12. Krščanska svoboda in poganska sužnost.

9.13. Kdor stori ali časti stvar, ki nekaj pomeni, ne da bi vedel, kaj pomeni, je suženj znaka. Kdor pa stori ali časti koristen znak, ki ga je postavil Bog, ter razume njegovo moč in njegov pomen, ne časti vidne in minljive stvari, ampak to, k čemur se vsi tovrstni znaki obračajo. Tak človek je duhoven in svoboden: te lastnosti veljajo tudi za dobi suženjstva, ko takih znakov še ni bilo mogoče razodeti (...). Taki duhovni ljudje so bili patriarhi in preroki in vsi tisti Izraelci, po katerih nam je sveti Duh posredoval oporo in pomoč sv.

²⁷ 2 Kor. 3,6.

pisma. Danes, potem ko je Gospodovo vstajenje povsem razsvetlilo dokaz o našem odrešenju, nas tista znamenja ne obtežujejo več, saj jih razumemo. Namesto teh mnogih sta nam sam Gospod in nauk Apostolov izročila le maloštevilne, izredno enostavne, častitljive in presvete, kot zakrament krsta in Gospodovega telesa. Ko jih poučen človek prejme, ve, na kaj se nanašajo, in jih ne časti s telesno zaslužjenostjo, ampak z duhovno svobodo. Če slediti črki in jemati znake za menjene stvari pomenita suženjsko šibkost, interpretacija znakov na nepotreben način kaže na napako nesrečno tavajočega človeka. Kdor pa ne razume pomena znaka, čeprav ve, da gre za znak, ta ni v stanju sužnosti. Bolje pa je biti pod jarmom neznanih, a koristnih znakov kakor tolmačiti jih na nesmiseln način: to se pravi, potisniti v vozle napake glavo, ki se je rešila suženjskega jarma.

10.14. Preneseno rabljeni izrazi. 10.15. Navada kot zorni kot pri presoji človeških dejanj. 10.16. O usmiljenju in pohlepu. 11.17.–14.22. Napotki k interpretaciji dogodkov iz *svetega pisma*.

14

15.23. (...) Ko gre za preneseno rabljene reke, bomo zatoorej sledili sledečemu pravilu: kar prebiramo, bomo na dolgo in marljivo preučili, dokler ne bo interpretacija prišla v kraljestvo milosti.²⁸ Če se slednje že zadržuje v zvenu dobesednega smisla, ne gre iskati kake prenesene rabe.

16.24. Predpisi, ki prepovedujejo nesramnosti in zločine ali zapovedujejo koristna in dobrohotna dejanja, niso preneseni. Preneseni pa so tisti, za katere se zdi, da predpisujejo nesramnosti in zločine ter prepovedujejo koristna in dobrohotna dejanja. (...)

17.25. *Sv. pismo* ne zapoveduje vsega vsem: včasih se obrača na posameznike, včasih na skupnost. 18.26.–25.34. Primeri iz *svetega pisma*.

25.35. Ker pa so si stvari podobne v različnih ozirih, ne smemo misliti, da imajo preneseno rabljeni izrazi zmeraj isti pomen. Grajal je namreč Gospod,

²⁸ Prim. Enarr. in Ps. 90, d. 1,8: »*Quo modo enim radix omnium malorum cupiditas, sic radix bonorum caritas.*« Prim. tudi De gr. Chr. 18, 19–21; De divv. qq. 83, q. 33. Interpretacija je vselej zapisana verskemu.

ko je rekel: »Varujte se farizejskega kvasa.«²⁹ Hvalil pa je, ko je rekel: »Podobno je kvasu, ki ga je žena vzela in zamesila v tri merice moke, dokler se ni vse prekvasilo.«³⁰

25.36. Primeri k povedanemu. 26.37.–28.39. Tudi stavki lahko pomenijo več različnih stvari 29.40.–29.41. O tropih. 30.42.–37.55. O Tihonijevih pravilih.³¹

37.56. Preučevalce *svetega pisma* je treba zato posvariti, naj ne le vedo, kako so stvari v tem besedilu povedane (...), ampak – in to je prvo in najnujnejše – naj molijo, da bi razumeli.³² Kajti v *svetem pismu* berejo: »Zakaj Gospod daje modrost, iz njegovih ust prihaja spoznanje in razumnost.«³³ (...) S tem bodi dovolj govora o znakih.

Prevedel Jan Bednarik

²⁹ Mt 16,11.

³⁰ Lk 13,21.

³¹ To so pravila, ki jih je donatist Tychonius (umrl l. 440) našel v delu *Liber Regularum* kot temeljna vodila k tolmačenju odlomkov iz *svetega pisma*: 1. De Domino et eius corpore, 2. De Domini corpore bipartito, 3. De Promissis et Lege, 4. De specie et genere, 5. De temporibus, 6. Recapitulatio, 7. De diabolo et eius corpore. Avguštín jih sicer ceni, a jih ne sprejema v celoti.

³² Lat.: 'orent ut intellegant'. Prim. Serm. 43, 7: 'intellige, ut credas (...) crede, ut intelligas'.

³³ Preg, 2,6.
